

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2025-01-10

Diarienummer 2024-9837

Handläggare

Josefine Evertsson

Telefon: 031-3683717

E-post: josefine.evertsson@miljo.goteborg.se

**Rapport 2025:01 Lokala åtgärdsprogram
Göteborg – bakgrund och metodik,
Rapport 2025:02 Lokalt åtgärdsprogram för
Göta älvs huvudfåra,
Rapport 2025:03 Lokalt åtgärdsprogram för
Mölnbalsåns avrinningsområde,
Rapport 2025:04 Lokalt åtgärdsprogram för
Säveåns avrinningsområde**

Förslag till beslut

1. Miljö- och klimatnämnden godkänner
 - a. Rapport 2025:01 Lokala åtgärdsprogram Göteborg – bakgrund och metodik
 - b. Rapport 2025:02 Lokalt åtgärdsprogram för Göta älvs huvudfåra
 - c. Rapport 2025:03 Lokalt åtgärdsprogram för Mölnbalsåns avrinningsområde
 - d. Rapport 2025:04 Lokalt åtgärdsprogram för Säveåns avrinningsområde
2. Miljö- och klimatnämnden skickar rapporterna vidare enligt sändlista i tjänsteutlåtandets bilaga 5

Sammanfattning

Miljöförvaltningen har, i samverkan med berörda förvaltningar och bolag i Göteborgs Stad, tagit fram lokala åtgärdsprogram för Göta älvs huvudfåra, Mölnbalsåns avrinningsområde och Säveåns avrinningsområde. De lokala åtgärdsprogrammen omfattar de vattenförekomster inom respektive avrinningsområde som är belägna inom Göteborgs Stad.

Flertalet av Göteborgs 46 vattenförekomster uppnår i dagsläget inte god status enligt vattendirektivets krav. Göteborgs Stad har som markägare, verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet ett stort ansvar och stora möjligheter att påverka vattenstatusen. För att aktivt kunna ta sin del av ansvaret tar Göteborgs Stad fram lokala åtgärdsprogram som visar på åtgärder som, om de genomförs, kan förbättra statusen i stadens vattenförekomster. Åtgärdsprogrammen är tänkta att fungera som ett planeringsunderlag i stadsutvecklingsprocessen och därigenom bidra till förbättrade synergier i stadens arbete samt ett ökat antal passa-på-projekt. De är också tänkta att användas som underlag i

stadens tillsynsplanering och som ett kunskapsunderlag i stadens övriga vattenarbete. På längre sikt är målet att miljökvalitetsnormerna i Göteborgs vattenförekomster ska kunna uppnås.

I fortsatt arbete kommer de förvaltningar och bolag som berörs av åtgärder att behöva genomföra djupare avvägningar och utredningar för att avgöra föreslagna åtgärders genomförbarhet och kostnader. Staden behöver också utveckla processer för samordning och prioritering av åtgärder både inom och mellan vattenförekomster. Vidare behöver rutiner och processer ses över för att inkludera vattenåtgärder i både exploateringsprojekt, investeringsprojekt och reinvesteringsprojekt.

Det stora behovet av åtgärder inom dagvattenområdet kommer att kräva en omfattande omställning i stadens arbete för att säkerställa att nödvändiga åtgärder genomförs, framför allt i befintliga miljöer. Vattenfrågan och dess ytanspråk behöver prioriteras högre i stadsutvecklingen än vad som görs idag. Miljöförvaltningen bedömer att stadens förvaltningsöverskridande organisation Ledningsforum Vatten har en viktig roll för att skapa framdrift i åtgärds genomförande i de lokala åtgärdsprogrammen

Bedömning ur ekonomisk dimension

De lokala åtgärdsprogrammen innehåller ett stort antal åtgärder inom fyra olika kategorier; övergödning, miljögifter, fysisk påverkan och dagvatten. Åtgärdsförslagen är utredda på olika nivåer avseende genomförbarhet och investerings/utredningskostnad. Kostnaderna är i det här skedet endast översiktligt beskrivna utifrån schabloner och inte heltäckande. Det innebär att det finns behov av fortsatta utredningar för att kunna avgöra åtgärdsförslagens genomförbarhet och kostnader. Det fortsatta arbetet kommer att kräva personella resurser hos berörda förvaltningar. Det kommer vidare att krävas finansiella resurser för utredningar och investeringar hos de förvaltningar som identifierats som ansvariga för åtgärderna. För att åtgärderna ska kunna genomföras på ett resurs- och kostnadseffektivt sätt behöver arbetet integreras med stadens klimatanpassningsarbete samt med pågående processer och projekt i stadsutvecklingen.

Åtgärderna kan finansieras genom va-taxa eller skattemedel. För åtgärder inom miljögiftsområdet ska kostnaderna i första hand bäras av förorenaren. Vissa förvaltningar och bolag kan bli ekonomiskt belastade eftersom de är ansvariga för föroreningar. Beslut om finansiering prövas i stadens ordinarie processer. För vissa åtgärder finns även statliga medel att söka. Staden kan ta hjälp av den åtgärdssamordning som pågår i Göta älvs och Sävåns vattenråd för att hitta lämpliga finansieringsmöjligheter.

Miljöförvaltningen bedömer att de kostnadsökningar som förväntas på kort sikt är väsentligt lägre än de som genereras på längre sikt om staden inte genomför åtgärder för att nå god vattenstatus och för att skapa resiliens mot klimatförändringarna. Ökade kostnader bedöms som låga jämfört med det värde som välfungerande vattenmiljöer och deras ekosystemtjänster ger i form av rent vatten, mat, svalka, rekreation, skydd mot torka och översvämning med mera.

Bedömning ur ekologisk dimension

Bedömningen ur ekologisk dimension utvecklas under rubriken Förvaltningens bedömning.

Bedömning ur social dimension

Miljöförvaltningen bedömer att åtgärdsprogrammen bidrar till att skapa förutsättningar för att nå hållbarhet också inom den sociala dimensionen. En god livsmiljö kräver tillgång till rent vatten och biologisk mångfald. En viktig utgångspunkt är att värna ekosystemtjänster och god folkhälsa. Blågröna stråk, förbättrat fiske och renare vattendrag, sjöar, kustvatten och grundvatten ger positiva kvaliteter för alla stadens invånare och besökare. Många näringar är beroende av bra grundvatten och ytvatten för att verksamheten ska fungera.

Bilagor

1. Rapport 2025:01 Lokala åtgärdsprogram Göteborg – bakgrund och metodik
2. Rapport 2025:02 Lokalt åtgärdsprogram för Göta älvs huvudfåra – avrinningsområdet inom Göteborgs Stad
3. Rapport 2025:03 Lokalt åtgärdsprogram för Mölndalsån – avrinningsområdet inom Göteborgs Stad
4. Rapport 2025:04 Lokalt åtgärdsprogram för Säveån – avrinningsområdet inom Göteborgs Stad
5. Sändlista

Ärendet

Miljöförvaltningen har, i samverkan med berörda förvaltningar och bolag i Göteborgs Stad, tagit fram lokala åtgärdsprogram för Göta älvs huvudfåra, Mölndalsåns avrinningsområde och Säveåns avrinningsområde. De lokala åtgärdsprogrammen omfattar de vattenförekomster inom respektive avrinningsområde som är belägna inom Göteborgs Stad. Miljö- och klimatanmännen föreslås godkänna rapporterna samt att skicka informationen vidare till berörda enligt sändlista.

Beskrivning av ärendet

Den 27 april 2023, § 7, antog kommunfullmäktige Göteborgs Stads åtgärdsplan för god vattenstatus 2023–2027. Åtgärdsplanen innehåller 32 åtgärder som riktar sig till kommunens förvaltningar och bolag. En av åtgärderna handlar om att ta fram lokala åtgärdsprogram för stadens vattenförekomster, ett arbete som miljöförvaltningen ansvarar för.

Flertalet av Göteborgs 46 vattenförekomster uppnår i dagsläget inte god status enligt vattendirektivets krav. Det beror på problem med till exempel fysisk påverkan, föroreningar, övergödning och försurning. För att höja statusen och kunna följa beslutade miljökvalitetsnormer behöver det göras åtgärder för att förbättra både vattenkvaliteten och de fysiska livsmiljöerna för växt- och djurliv. Göteborgs Stad har som markägare, verksamhetsutövare och tillsynsmyndighet ett stort ansvar och stora möjligheter att påverka vattenstatusen. För att aktivt kunna ta sin del av ansvaret tar Göteborgs Stad fram fyra lokala åtgärdsprogram som omfattar följande områden:

- Göta älvs huvudfåra
- Säveåns avrinningsområde
- Mölndalsåns avrinningsområde
- Kustvatten och kustnära områden

Åtgärdsprogrammen innehåller förslag på åtgärder i de delar av avrinningsområdena som ligger inom kommunen. Syftet med åtgärdsprogrammen är att visa på åtgärder som, om de genomförs, kan förbättra statusen i stadens vattenförekomster. Åtgärdsprogrammen är tänkta att fungera som ett planeringsunderlag i stadsutvecklingsprocessen och därigenom bidra till förbättrade synergier i stadens arbete samt ett ökat antal passa-på-projekt. De är också tänkta att användas som underlag i stadens tillsynsplanering och som ett kunskapsunderlag i stadens övriga vattenarbete. På längre sikt är målet att miljökvalitetsnormerna i Göteborgs vattenförekomster ska kunna uppnås.

Rapport 2025:01 Lokala åtgärdsprogram Göteborg – bakgrund och metodik är ett gemensamt dokument som omfattar samtliga åtgärdsprogram och beskriver bakgrund, syfte och mål, metodik, avgränsningar med mera. Själva åtgärdsprogrammen består av varsin textdel, kartunderlag i GIS och en gemensam tabell i Excel. I textdelarna görs en genomgång av respektive vattenförekomst i form av beskrivning av status, vilken påverkan vattenförekomsten är utsatt för och vilka miljöproblem som finns. Vidare redovisas förslag på åtgärder inom fyra olika kategorier: övergödning, fysisk påverkan, miljögifter och dagvatten. I kartunderlaget (GIS-filer med attributtabeller) redovisas

förslag på åtgärder som har en fysisk plats i kartor och i tabeller i en Excelfil redovisas mer information om varje åtgärd.

I åtgärdsprogrammen identifieras de förvaltningar som får i uppdrag att utreda respektive åtgärd vidare. En första version av åtgärdsprogrammen har skickats på remiss till berörda förvaltningar och bolag. Remissen har även skickats till de vattenråd som staden deltar i, berörda kommuner i Göta älvs, Säveåns och Mölndalsåns avrinningsområde samt till Trafikverket och Sportfiskarna. Åtgärdsprogrammen har därefter kompletterats utifrån inkomna synpunkter.

Det lokala åtgärdsprogrammet för kustvatten och kustnära områden är under framtagande och förväntas vara färdigt 2025.

Förvaltningens bedömning

Programmen innehåller en stor mängd åtgärdsförslag som är utredda på olika nivåer avseende genomförbarhet och investerings/utredningskostnad. I fortsatt arbete kommer djupare avvägningar och utredningar behöva genomföras för att avgöra föreslagna åtgärders genomförbarhet och kostnader. Det kan handla om att studera platsernas lämplighet och åtgärdernas omfattning för att därefter landa ut i en mer konkret åtgärdslista och en genomförandeplan. Arbetet behöver även samordnas med stadens pågående klimatanpassningsarbete och processer i stadsutvecklingen så att åtgärderna kan genomföras på ett resurs- och kostnadseffektivt sätt.

Kostnaderna för åtgärdsförslagen är i det här skedet endast översiktligt beskrivna utifrån schabloner och inte heltäckande. För vissa åtgärdsförslag har prioritering och kostnadsuppskattning inte kunnat genomföras i det här skedet utan ett vidare arbete kommer att krävas framåt.

Åtgärderna kan finansieras på olika sätt, till exempel genom va-taxa eller skattemedel. För åtgärder inom miljögiftsområdet ska kostnaderna i första hand bäras av förorenaren. Vissa förvaltningar och bolag kan bli ekonomiskt belastade eftersom de är ansvariga för föroreningar. Beslut om finansiering prövas i stadens ordinarie processer. För vissa åtgärder finns även statliga medel att söka. Staden kan ta hjälp av den åtgärdssamordning som pågår i Göta älvs och Säveåns vattenråd för att hitta lämpliga finansieringsmöjligheter. Det gäller framför allt åtgärder inom övergödning och för att säkerställa fria vandringsvägar för fisk och för biotopvårdande åtgärder.

I det fortsatta arbetet behöver staden utveckla processer för samordning och prioritering av åtgärder både inom och mellan vattenförekomster. Vidare behöver rutiner och processer ses över för att inkludera vattenåtgärder i både exploateringsprojekt, investeringsprojekt och reinvesteringsprojekt. Vattenåtgärder behöver komma in tidigt i projekten så att de kommer med i projektbudgeten.

Även i samband med drift- och underhållsåtgärder behöver rutiner, processer och finansiering av vattenåtgärder ses över. Vid drift och underhåll på befintliga gator och vägar bör åtgärder för att förbättra dagvattenhanteringen vara en prioriterad fråga. Dagvattenåtgärder bör i första hand ske med gröna lösningar som även bidrar med biologisk mångfald i stadsmiljön och stärker stadens resiliens mot klimatförändringar.

Det stora behovet av åtgärder inom dagvattenområdet kommer att kräva en omfattande omställning i stadens arbete för att säkerställa att nödvändiga åtgärder genomförs, framför

allt i befintliga miljöer. Vattenfrågan och dess ytanspråk behöver prioriteras högre i stadsutvecklingen än vad som görs idag. De förvaltningar som pekats ut som ansvariga för dagvattenåtgärder behöver arbeta vidare med att utveckla en gemensam metodik för fortsatt sortering och prioritering av föreslagna åtgärderna.

För att begränsa antalet åtgärder inom kategorin miljögifter har ett urval gjorts av de objekt som länsstyrelsen pekat ut. I första hand har objekt på kommunal mark tagits med. I tillsynen behöver dock de verksamheter som bidrar mest till att miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten inte följs, eller riskerar att inte följas, prioriteras, oavsett om kommunen har rådighet över markfrågan eller inte. Det krävs därför ett fortsatt prioriteringsarbete bland objekt inom kategorin miljögifter.

Kunskapen om våra vattenförekomster, och vad som påverkar dem, förbättras hela tiden. I takt med att samhället utvecklas uppmärksammas även nya miljöproblem som behöver lösas. Arbetet med vattenförvaltning präglas därför av ett ständigt lärande och anpassning efter nya förhållanden. Göteborgssamhället står också inför utmaningar kopplat till klimatförändringar och befolkningsökning vilket påverkar våra vattenmiljöer på olika sätt. De lokala åtgärdsprogrammen behöver därför vara levande underlag som utvecklas och hålls aktuella över tid. Vattenförvaltning är ett arbete som behöver genomföras samordnat över förvaltnings- och bolagsgränser och som kräver resurser och förändrade arbetssätt.

Parallellt med de lokala åtgärdsprogrammen pågår arbete med utbildningsinsatser för stadens tjänstepersoner, liksom framtagande av stödjande kartverktyg. Sedan 2023 finns en organisation, Ledningsforum Vatten, som arbetar med att stärka samordning och styrning av fyra sakområden som är starkt beroende av varandra; högt vatten/höga flöden, dagvatten, skyfall och vattenförvaltning. Organiseringen skapar förutsättningar för en ökad åtgärdstakt, kostnadseffektivitet och synergier i stadens vattenarbete. Miljöförvaltningen bedömer att denna organisering är viktig för ökad kunskap och framdrift i åtgärds genomförande i de lokala åtgärdsprogrammen.

Maria Jacobsson

Marcus Jahnke

Direktör

Avdelningschef